

Ni dovolj, ako rečemo: izdelal se je predpasnik, okrašen z vezeninom v narodnem slogu. Treba bo skrbno proučiti katere in kake so tehnike raznih vezenin naše obširne domovne, ter metodično vsprejeti to znanje naslanjaje se na izdelovanje lahkih, potem vedno težjih vzorcev. Ta uk bi se pridružil drugim panogam r. d. in obsegal razne stopnje osnovne šole ter končno uvedel učenke do spretnosti izdelovati pa tudi razumevati domače vezanine.

(Dalje prihodnjič.)

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

— Na hrastniški šoli se je izvršil sklep šolskega leta z razstavo ženskih ročnih del, s telovadbo vseh 7 deških razredov ter s predavanjem g. Bajžlja: »O telesni vzgoji otrok do 17. leta«. Predavanja se je udeležilo toliko odraslih poslušalcev, da je bil razred skoro premajhen in tudi razstava je bila ves dan dobro obiskana ter je prinesla gdč. Laznikovi, učiteljici ž. r. d. obilo priznanja. Telovadba pod vodstvom obeh telov. učiteljev Groznika in Hofbauerja je številnemu občinstvu ugajala, bodisi igra prvencev lovečih »miško«, izvabljajoča salve smeha, kakor lepi nastopi ostalih razredov v prostih vajah do 7. razreda, ki je izvajal svoje proste vaje pevajoč našo vedno lepo v srce segajočo himno »Naprej«, pri čemur je bilo marsikatero oko solzno. Postavili so se ta dan naši navihani hrastniški šolarji!

— po Mladinsko akademijo so prirele mariborske ljudske in meščanske šole dne 19. junija v mestnem gledališču. Namen prireditve je bil, vzbujati v najširjih krogih zanimanje za otroško bolnico; pri tem pa je tudi prišlo umetniško stremljenje na svoj izdaten račun. Vzpored je vseboval žive slike, dramatične, telovadne in rajalne nastope s petim in godbo ter posamezne pevske točke poedinih šol. Misel, združiti pevske razrede v celokupni nastop, je bila izredno srečna, kajti, podala se je nekaka celotna slika delovanja na polju pevskega pouka, in to je treba posebej podčrtati. V spored je prišla na ta način prijetna menjava in raznovrstnost, ki bi inace bila nemogoča in ki često povzročuje, da postanejo šolske prireditve enolične in brezbarvne. Pevskih točk je bilo okoli 25 in so obsegale eno-, dvo- in troglasne narodne in umetne pesmi, koračnice i. dr., in to s spremljevanjem in brez spremljave. Zastopane so bile tudi hrvatske in srbske pesmi. Želeti pa bi bilo, da bi pri prihodnji slični prireditvi bile zastopane E. Adamičeve otroške pesmi (s spremljevanjem klavirja), ki so za take priložnosti kakor nalašč ustvarjene.

Popevalo se je vseskozi živahno in z vidnim veseljem; zbori so bili vedno in natančno naštudirani. Vsak pevovodja oz. pevovodkinja se je potrudil, podajati kar najboljšo. To se je tudi posrečilo in je bilo celokupni stvari v prid. Nekateri zbori so popevali nad vse pričakovanje lepo in to glede vsebinske deklaracije in dinamskih ter ritmiških gradacij. Vsa čast tem neimenuvanim! Podlaga takim uspehom je pač sistemsko delo in ne hipno, mehansko vtepanje, ki je stvari navadno le v kvar in uniči že poprej potrebno veselje.

Posebno priznanje zasluži režija, kajti funkcionirala je brezhibno, kar pač nekaj pomeni pri nastopu 11 šol, ki so v svojih poedinih zborih šteje 25—90 pevcev. (Celokupno okoli 700 pevcev in pevki.) Velikopotezna ideja se je izvedla z združenimi močmi nad vse častno in tvarja velik napredek napram predvojnemu — Mariboru. In to nas veseli, osobito, ker poznamo tukajšnje šolske razmere izza daljše dobe. Pojav je pa tudi v našem splošnem muzikalnem življenju vreden da se podčrta. Tvarja nekako podlago za razmah in razvoj narodne pevske kulture. Pri tem še pridobi umetniška odgoja naroda in nraštveni prehod celega javnega življenja se posredno pospešuje. Tukaj je torej delo in ne prazna fraza!

Obisk je bil nad vse časten in doslej brez primere; prireditve se ponavljajo.

Omogočeno pa je bilo to obsežno podietje, ki gotovo drugod nima sličnega primera, na ta način, da so se v Mariboru za to pripravljali sistemsko predpogoji. Žalibog se ni poročalo svoječasno nikjer o prireditvi II. dekliške meščanske šole (o Bažiču I. 1920) v gledališču ter o izvajanju obširnejše spevoigre, s spremljevanjem orkestra, zastran II. deške šole (I. 1920) v kazinski dvorani.

H koncu naj še omenim kot posebno, celokupni nastop mariborske šolske

mladine o priliki slavnosti kraljeve poroke (8. junija) v ljudskem vrtu. Nastopilo je nakrat okoli 1800 otrok, ki so peli: Bože pravde, Lepo našo domovino in Otok bleški. Zaradi prostih šolskih dni se ni mogla izvesti prvotna namera, nastopa celokupne šolske mladine, vstevši srednješolske, kar bi bilo dalo okoli 3000 glasov broječi zbor. Nastopi pevskih mas pač vplivajo ravno tako, kakor nastopi telovadnih mas, to so poznali že stari Grki in velike pevske organizacije gojijo to tudi danes. — M. Družovič.

— po Moravče. Tukajšnje učiteljstvo je priredilo tudi v zadnjem šolskem letu 2 predstavi: 1. Mladi Jugosloven, deklamacija; 2. Zapuščena sirota, prizor s petjem; 3. Vida Jerajeva: Tri Punčke, deklamacija; 4. Jagode, enodejanka; 5. Materim blagoslov, trodejanka s petjem in rajanjem dne 8.—9. aprila z najboljšim uspehom. Tovarišicima Tomčevi in Gradišarjevi vsa čast! — Drugo 25. junija za ljudstvo in 28. junija za šolarje iz Moravč. Vrhpolja, Ribč in Peč 1. Poklonitev spomenu kralja Petra I. Osvoboditelja. 2. Ivan Štukelj: Vidov dan, deklamacija. 3. Kralj Matjaž, igrokaz s petjem in rajanjem. Strinjam se z dobriškim poročilom o igri »kralj Matjaž«, a prepričan sem se, da nudi delce take domoljubne prizore, ki zahteva celega in požrtvovalnega Jugoslovana. Pri tej predstavi je sodelovalo skoraj vse učiteljstvo, kateremu tudi zato dostojno hvalo! Naj še pristavim, da me za sedaj najbolj zanimajo in razvesele poročila o našem narodnem prosvetnem delu.

Tu je vse dobro obetajoča in bujno cvetoča pomlad naše mlade države! — T. J.

— po Iz Boštanj ob Savi. Da tudi pri nas ne spimo, to hočemo dokazati z nastopnimi vrsticami. Naša šolska mladina je vprizorila v proslavo Vidovega dne 29. junija t. l. 2 igri: »Ptičji kralj« in »Jagode«. Pred prvo igro in po igri so otroci tudi nekoliko zapeli v občo zadovoljnost navzočega občinstva, ki je napolnilo sokolsko telovadnico do zadnjega kotička. Ravnotako so ugajale prisotnim deklamacije. Najbolj so pa bili ljudje zadovoljni z obema igrama. Z uspehom smo tako v moralnem kakor v gmetnem oziru lahko povsem zadovoljni. Čisti dobiček — nad 1000 K — se porabi za nakup knjig za šolarsko knjižnico. — Da je predstava tako izborna uspeha, gre zasluga predvsem nad vse marljivi gospodični učiteljici Anki Celmarjevi, ki porabi tudi del počitnic v izobrazbo mladine in naroda. — Sokolskemu društvu v Boštanju prisrčna hvala za prepustitev gledališkega odra za šolske prireditve!

— po V Št. Petru pri Novem mestu smo se letos na tukajšnji šoli prav pridno gibal. V izvenšolskem času smo prirejali protialkoholne sestanke oz. zborni, pri katerih je predavalo učiteljstvo o zlih posledicah alkohola, o abstinenci in slično. Pri vsakem sestanku so nastopali tudi učenci in učenke z deklamacijami ter prozaičnimi sestavki iste vsebine. Uspeh je bil naravnost silažen. V teh krajih, kjer smo ob vznožju vinskih gor — Trške gore, Grčevja, smo imeli 160 »Mladih junakov«. 1. junija smo se peljali s šolsko mladino na okrašenih vozovih v Prečno na izlet. Tam nas je povedel požrtvovalni tov. nadučitelj Zupančič k razvalini »Luknje«, elektrarni; ogledali smo si znameniti jez, apnenico in izdelovanje lončenine, kar so otroci z velikim zanimanjem opazovali. Nazadnje smo si ogledali še novo župno cerkev s krasnimi umetninami, ki je gotovo do danes najlepša cerkev na Dolenjskem. Šolsko leto smo zaključili s šolsko razstavo in predstavo. Razstava je nudila pestro sliko: ženska ročna dela, izmed katerih so najbolj zanimala vezanine na domače platno: deška ročna dela: razno orodje v miniaturi, koški, košare, pehari, ročne stoppe, krtače, metle itd. Stene pa so bile okrašene z nad 300 risbami. Razstavo so si ogledali razun staršev tudi inteligenca, iz naših gradov in iz okoliških krajev. Vsi so bili presenečeni nad umotvori naše kmečke mladine. Starši so se ginjaivo zahvaljevali učiteljstvu za trud, ki ga je imelo z njihovo deco. 29. junija popoldne pa so stopili naši učenci na šolski oder. Mnogi iz zelo ugajal »Ciciban« naših najmlajših. Ant. Medvedova »Ali vino ali vodo« nastop mladih vojakov ter igrice »Darežljivi otroci« in »Lažnjiva Milena«. Učiteljstvu na tej šoli je čestitati, da je umelo z neumornim in vztrajnim delom pridobiti si ljudstvo za šolo.

— po Šolsko vodstvo v Dobličah pri Črnomlju je priredilo 29. junija razstavo risarskih del, rokotvornega pouka in ženskih ročnih del. Kombinacija raznih rastlin je bila skrbno izpeljana. Tudi drugi ornamentni so bili snažni. Deklice so uporabile ornamente na prtih, brisačah itd.

Platno je bilo domače, belokranjsko. Na mizi in omari so bili razpostavljeni lično izrezani leseni predmeti. Največ je bilo takih, ki jih vidijo doma.

Razstave so kakor v mestih, potrebne tudi na deželi. Starši vidijo dela učenca, jih primerjajo z drugimi, kritikujejo in ocenjujejo. Čut za lepoto imajo tudi deželani, akoprav ne tako razvitega. Pri razstavah ima tudi učiteljstvo svoje zaščeno za trud.

— po Razstava na meščanski šoli v Ribnici. Ribniška meščanska šola je priredila koncem tretjega leta svojega obstoja razstavo risb in ženskih ročnih del, ki je pokazala, da ima ta zavod v kljub dosedaj skrajno neugodnim razmeram zelo mnogo življenske sile v sebi.

V dneih 28. 29. junija in 2. julija so vrvele množice ljudi vseh slojev po stopnicah deške osnovne šole v I. nadstropje kjer je nastanena začasno ta šola in vstopale v sobo III. razreda, kjer so bile razstavljene po stenah risbe, urejene po razredih in skupinah, kažo občinstvu napredek učencev in učenk v risanju po naravi ornamentiko, perspektivno in projekcijsko (geometrično) risanje. Na mizah sredi sobe so bila ženska ročna dela — ob prednji steni pa je bila raztrešena »suhah roba« — dar kočevskega okraja Nj. Veličanstvu.

Prilika je bila — pokazati ljudstvu, kaj premore njih domača obrt —, ako jo vodi večša roka in pa zbuditi zanimanje za mnogokrat omalovaževane izdelke, ki bodo v svoji okusni sestavi krasili dom našega ljubljenskega vladarja.

Ali naj hvalim ali naj navajam posameznosti? Nikakor ni to potrebno! Kdor je videl risbe, ta si lahko ustvari vsaj malo sliko o trudu in delu g. štrokov, učitelja Trošta, o marljivosti g. Fricove, ki je v enem letu doseglja presenetljive uspehe s svojim vztrajnim delom.

Tik deške osnovne šole se nabira gradbeni material, gase apno, v najkrajšem času bo postavljen temelj novi pomolnjski zgradbi. Razstava je zaključujoč dobo bojev in težko posvetila trud faktorjev, ki so omogočili, da dobi šola lastno streho. Vsa čast trgu in vrli posojilnici mecenom na vroča hvala!

Razstavo so obiskali gg. okrajni glavar, g. ravnatelj kočevske gimnazije, okraj. šol. nadzornika Novak J. in Hočevar M., profesorji in učiteljstvo iz Kočevja in okoliških ter trških šol.

Prišli so odlični zastopniki obrti in trgovine okraja, prijatelji in dobrotniki.

Književnost in umetnost.

— k Izveštaj višje (gradjanske) i višje obsojne te ojetovne pučke škole v Kutini. Koncem škol. god. 1921—1922. Uredil Franjo Pihla, upravitelj viš. puč. škole. Sadržaj: Značaj prosviete i višja pučka škola; Dan mučenika Zrinskog i Frankopana; Stanje škole; Naučna osnova za viš. puč. školu real. smjera; Pismene zadaće g. 1921/22.; Uzgoj i disciplina; Sjednice nastav. zb.; Tečaj za nepismene (analfabete); Produkcija školske mladeži u javnosti; Imenik; Važnije naredbe i dopisi škol. vlasti; Praznici; Ti se bojiš; Školski letopis itd. itd.

— k Navaden človek. Spisal Branislav Nušić. Prevel Fr. Govekar. Izdala Zveza kulturnih društev v Ljubljani. Naši pokrajinski odri so dobili zopet lepo domačo igro, ki jo bodo povsod z uspehom uprizorjali. »Navaden človek« se je igral v Ljubljani v dramskem gledališču in v »Ljudskem domu« z popolnim uspehom. Dejanje se godi blizu Belgrada ob času političnega preganjanja in Branislav Nušić je znal s svojim humorjem podati v treh slikah priproste tipe vsakdanjega življenja, ki vzbujajo med gledalci mnogo smeha. Igra je prav lahko uprizorljiva, ker je ves čas isto prizorišče (vinograd pred hišo) in nastopa le malo oseb, za katere bo povsod mogoče najti primernih igralcev.

Naša gospodarska organizacija.

— g Zanimiv in poučen pregled o darovih za Neratov temelnikamen »Učit. domu« v Mariboru se je podal na občnem zboru 16. 7. 1922. Do takrat se je odzvalo od kakih 350 šol mariborske oblasti pozivu in vpslalo prispevke 87 šol v skupnem znesku 3000 Din. Ako se odzovejo še ostale ¼ v tem razmerju, bode znašala ta zbirka okroglo 50.000 K, kar bi delalo čast spomenu velikega pokojnika in zavednosti učiteljstva, kateremu bode domašala naprava veliko korist. Do sedaj se je odzvalo največ šol v okraju Št. Lenart, Maribor mesto in Maribor okolica. So pa še žal nekateri okraji, iz katerih ni došel do takrat še

noben prispevek n. pr. Brežice, Gornji grad, Gornja Radgona, Konjice in Sevnica. Od celjskega okraja z mestom vred se je odzvalo samo 1 šola. Ta pregled ne potrebuje komentaria in dovolj jasno govori.

Ker upamo, da se s 1. avgustom odzovejo še zaostale šole, zato počakamo s priobčevaniami darov še 14 dni. Če je kaka šola zrušila položnico, naj se zglašuje po dopisnici.

Rezervni sklad. Prostovolni organizacijski davek — 1922. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.) 12. izkaz. 25 Din: Učiteljstvo, dekliške šole — Slov. Bistrjica. 25 Din: Ivan Michler — Vrhnika. 20 Din: Šolsko vodstvo — Št. Janž, Dolenjsko. 20 Din: Marica in Ludvik Koželj — Št. Peter pri Novem mestu. 20 Din: Rudolf Šimon — Ojstrica pri Dravogradu. 15 Din: Fran Zopf, nadučitelj v p. — Celje. Blagi tovariš je poslal svoj obolus malo pred svojo smrtjo v prepričanju, da le v združenju in organizaciji lahko kaj dosežemo. Počivaj v miru, blaga in zlata duša! Lahka Ti bode svobodna zemlja slovenska! 10 Din: Marija Zopfova, učiteljica v p. in soproga pokojnega tov. Frana Zopfa — Celje. Naše sožalje! 10 Din: Ludovik Pirkovič — Skocijan pri Mokronogu. 10 Din: Jadviga Malovrhova — Ježica. 10 Din: Gjurjo Ivan Lésica — Ljubljana. 10 Din: Anton Porekar — Hum p. Ormož ob Dravi. — Današnji izkaz 175 Din. Prej izkazanih 7737 Din. Skupaj 7912 Dn. — Ivan Petrič, Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172.

Vsak Jugoslovan mora biti član

„Jugoslovanske Maticel“

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

— Članom radovljskega okrajnega učit. društva. Naše društvo mora izvoliti po enega delegata za pokrajinsko in glavno skupščino. Ker zborovanja ni mogoče sklicati, je društveni odbor sklenil predlagati za delegata pri pokrajinski skupščini na Bledu tov.-co. Katarino Drol, namestnica tov.-ca. L. Baebler; pri glavni skupščini v Sarajevu pa tov. Drago Hude, namestnik tov. Egidij Schiffer. Društvenega predsednika namestnik za Sarajevu je tov. Leopold Baebler. Člani, ki so drugačnih misli, naj pošljejo eventualne predloge društvenemu odboru. — Odbor.

+ LITIJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO zboruje dne 5. avgusta t. l. ob ½10. uri v Temenici pri Št. Vidu ob dolenski progi v prostorih g. Fajdige s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsednika; 2. poročilo tajnika; 3. poročilo blagajnika; 4. volitev delegatov za pokrajinsko skupščino na Bledu in glavno skupščino v Sarajevu; 5. prosti predlogi in nasveti; 6. slučajnosti. K mnogobrojni udeležbi pozivljje — odbor.

+ POROČILO O ZBOROVANJU PTUJ. UČIT. DRUŠTVA, KI JE OBJAVLJENO v št. 29. moramo popraviti oziroma dopolniti. — O prirodolnem pouku in osnovni šoli je predaval tov. Ivanišič, nadučitelj iz Št. Jurja ob Ščavnici. — Tov. predsednik se je spomnil poroke Nj. Vel. kralja Aleksandra z rumunsko princeso Marijo. Povdarja, da je velikega pomena ta dogodek tudi radi tega, ker bo doprinesel mnogo h konsolidaciji naše države. Navzoči zaključijo trikratni »Živijo« in zapojó »Bože pravdes«. V imenu društva čestita predsednik neumorno delavnemu tov. nadzorniku Flerétu na odlikovanju z redom Sv. Save. Moški zbor na je proslavil to čestitko s pesmico »Pozdravljen«.

+ SLOVENJGRAŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 22. VI. 1922 v Šmartnem pri Slovenjgradcu ob navzočnosti 27 društvenih članov.

Otvoritev: Tov. predsednik otvarja zborovanje s pozdravom na zborovalce in izraza veselje nad skoraj polnoštevilno udeležbo. Spominja se radostnega dogodka, poroke Nj. Vel. kralja Aleksandra s kraljično Marijo.

Referat: »Naše podrobno delo za šolo na podlagi raziskavanja domače grude« je bil podan na podlagi praktičnih izkušenj na prav spreten način. Referent je dokazal, kako bode domača gruda podlaga in izhodišče vsemu pouku. Le takšen pouk prinaša življenje v šolske sobe, ker navaja učence k duševni samopridobitnosti. Za dobro premišljeni referat se predsednik predavatelju iskreno zahvali.